

Upokojski noir o osamljenosti

VERONIKA ZAKONJŠEK

Dokumentarni film **Krt** (El agente topo, 2020) čilske režiserke Maite Alberdi se pred nami razpre kot detektivka. Igrivo prehaja med žanroma vohunskega trilerja in karakterno študijo starostnikov, ki osamljeni, pozabljeni in izgubljeni v spominih svoje mladosti zadnji stadij življenja preživljajo v domu ostarelih. Film, za katerega na trenutke hitro pozabimo, da je pod svojim hibridnim prepletanjem žanrov pravzaprav premišljeno in subverzivno dokumentarno delo, nas tako v kratkem, komičnem uvodu sprva seznani z zasebnim detektivom Rómulom, nekdanjim kriminalnim preiskovalcem čilskega Interpola. Nova stranka ga najame, da v bi domu za starejše preveril početje oskrbnikov, ki naj bi domnevno zlorabljali strankino mamo. A Rómul, katerega pisarno že s skoraj sarkastično sugestivnostjo krasijo uokvirjena priznanja, titule, slika Tonyja Montane in detektivu nepogrešljiva povečevalna stekla, za uspešno infiltracijo na prizorišče zločina tokrat potrebuje asistenta, ki se bo za dobre tri mesece pod krinko zлил z okolico starostnega doma San Francisco na obrobju Santiaga: vitalnega, mentalno bistrega in tehnološko (vsaj pol)pismenega moškega med osemdesetim in devetdesetim letom starosti.

Ali je primer, ki ga prevzame Rómul, resničen ali zrežiran, je pravzaprav irelevantno. Dokumentarec, ki se snema pod kuliso upokojske »bondovske« špijonaže, prav s tem »zapletom« namreč poskrbi za igrive in očarljive vložke situacijske komike, ki se vzpostavlja kot prijetno razbremenjujoča protiutež filmu, ta pa v svojem jedru odpira teme o osamljenosti, pozabljenosti in vsesplošni marginaliziranosti starejše populacije. Rómulu se na časopisni oglas odzove na desetine moških, ki hrepenijo po ponovni vključenosti v družbo in občutku koristnosti, detektiv pa za poslanstvo vohunskega »krta«, ki bo z vohljanjem po skritih hodnikih starostnega

doma razkrival kraje, krivice in skrbniške nekorektnosti, po krajših intervjujih izbere postavnega in uglajenega, nedavno ovdovelega, 83-letnega Sergia. Ta kmalu postane srce in duša tega simpatičnega, a tragičnega vpogleda v skrito, od ostalega sveta segregirano, na rob družbe odrinjeno realnost bolehnih, senilnih in nepokretne populacije starostnikov.

Rómul v vzdušju filma noir izbranca pripravlja na zahtevno detektivsko delo, ki mu ne uide niti v očala in nalivnik skrita kamera, a Sergio kljub začetnemu entuziazmu, da prekine svojo izpeto dnevno rutino in postane neodvisen od svojih odraslih otrok, ni zares rojen za detektiva. V domu mu na začetku izziv predstavlja že identificiranje strankine matere, za daleč največji izziv pa se izkaže upravljanje pametnega telefona, prek katerega mora v obliki glasovnih sporočil dnevno pošiljati svoja opažanja in dognanja, ki naj bi raziskovalni primer počasi privedla do sklepnega koščka mozaika. Filmska pripoved se prične na tej točki subtilno spreminjati: kar je imelo še trenutek poprej pridih igrive humornosti, se začenja prevešati v intimno, rahločutno spoznavanje njegovih novih sostanovalcev. Najsibo senilna Marta, ki popoldneve rada preživlja ob imaginarnih telefonskih pogovorih s svojo pokojno materjo; nedružabna Sonía, ki ostane povsem imuna na Sergiev vsesplošno priznan gentlemanski šarm; 85-letna Bertita, ki v otroškem obredu »ljubi, ne ljubi« trganja cvetov marjetice sanjari o njuni neizbežni poroki; ali dementna Petronila, ki se prestrašeno izgublja v svojih razkropljenih spominih, medtem ko že vse leto ni prejela obiska družine. Kamera njihove individualne zgodbe, osebnosti in karakterne posebnosti v objektiv vseskozi lovi spoštljivo, empatično in uvidevno. A film, ki v domače kine prihaja dobro leto po katastrofalnem, za (pre)mnoge starostnike usodnem valu pandemije covid-19, v današnji perspektivi izzveni

Krt (2020)

še bolj urgentno, s tem ko svoj fokus usmerja k že od nekdaj izolirani, pozabljeni, osamljeni družbeni skupini, katere že dolgo zevajoči prepad med »nami« in »njimi« je lanski prihod virusa le še dodatno, nepremostljivo poglobil.

Sergio, ki v domu kot eden redkih moških prebivalcev hitro postane glavna zvezda in je v simpatični ceremoniji – ne dosti drugačni od ameriških srednješolskih maturantskih plesov – celo okronan za kralja, v filmu počasi prevzema vlogo glavnega filmskega pripovedovalca. Prek njega spoznavamo ostale oskrbovance, ki si kljub prostorski ujetosti med stene, zidove in zamejene vrtove ustanove, ki jih ločuje in zadržuje pred vsakdanjostjo zunanjega sveta, popestrijo in osmišljajo svoja življenja, spletajo prijateljstva, se prepirajo, si kradejo in izgubljajo stvari, se zaljubljujejo, v strahu pred izgubo še zadnje bilke spomina jokajo in umirajo. Ne glede na Sergieve brezupne detektivske sposobnosti v teku filma tako postaja vse bolj jasno, da se

v domu pravzaprav ne dogaja nič kriminalnega, kar bi bilo treba razkrinkati. Izjema so intimni portreti ljudi, katerih zgubani obrazi in otožne oči v nas kričijo osamljenost in tiho željo po skupnosti, vključenosti, povezanosti in slišnosti. Po tem, da ne bi umrli anonimno in pozabljeno, stran od svojih potomcev, zgodovine, spominov. ■